

macbeth

toneelgroepamsterdam

van **william shakespeare** regie **johan simons**

rolverdeling op de achterzijde

van william shakespeare
regie johan simons
vertaling hugo claus
dramaturgie/bewerking koen tachelet
scenografie jan versweyveld
compositie warre simons
sound design roald van dillewijn
live muziek merel junge, kaspar kröner
kostuums greta goiris

assistentie regie matthias mooi, tonje langeveld
assistentie scenografie ramón huijbrechts, katrien geebelen (stage)
hoofd techniek & productie götz schwörer
productieleiding angelina kroft
techniek joost van hiltten (1^e inspiciënt), sanne de boer, lars elstrodt, sander van elteren, david logger, hans pieksma, erwin sterk, marten de wijs
kostuumatelier farida bouhbouh, wim van vliet

(hoofd), jacolien honders (kleedster)
kap & grime claudine van erven, david verswijveren
decor uitgevoerd door kloosterboer decor bv
castingadviezen hans kemna
fotografie jan versweyveld
grafisch ontwerp joost de haas, jan versweyveld
publiciteit pauline van kordelaar
druk ssp amsterdam
met dank aan www.macbike.nl

macbeth

synopsis

Schotland, lang geleden. De oorlog is gestreden. Macbeth en zijn vriend Banquo komen terug van het slagveld. Ze hebben de overwinning behaald, staan stijf van de adrenaline, hun zwaarden druipen nog van het bloed. Overal weerklinkt de naam van Macbeth, de lucht gonst van de verhalen, hoe vlug en gemakkelijk het doden bij hem ging. Macbeth is een held, een killer in dienst van koning en vaderland. En nu? Kan Macbeth het doden laten, nu de strijd gestreden is? Vreemde wezens voorspellen hem het koningschap. Wat daarvoor nodig is, zijn daden die baden in het bloed. Macbeth luistert naar de bloeddorst die in hem huist. Aangemoedigd door zijn vrouw moordt hij zich een weg naar de absolute macht. Eerst de koning, dan zijn beste vrienden, dan hun familie inclusief kinderen. Opgejaagd door hun demonen, raken Macbeth en zijn vrouw in de greep van schuldgevoel en gewetenswroeging. Alleen gelaten door vriend en vijand is er nog maar een bevrijding, die van de dood.

De oorlog loopt ten einde. We zijn in het kamp van de overwinnaars. We horen een lofrede op de zegevierende troepen, op hun ongebreidelde wreedheden, hoe de vijand werd vernederd, de kick van het doden. Hoe meer bloed een soldaat heeft doen vloeien, hoe meer eer hem toekomt. En de meeste eer krijgt Macbeth 'de leeuw'. Hij zette, net als in de Vietnamoorlog, de hoofden van zijn slachtoffers op een paal. Heel wat oorlogsveteranen hebben heimwee naar de oorlog. Ze verlangen terug naar een toestand waarbij het doden van anderen gelegitimeerd is. Ze spreken over de seksuele opwinding die het doden teweeg kan brengen. De adrenaline, de kick. In de oorlog is doden een plicht, in de gewone maatschappij een misdaad. Dat heeft een enorme impact op de menselijke geest. In een oorlog worden soldaten over de grens geduwd van hun eigen menselijkheid. Ook Macbeth heeft die grens overschreden. Het is een misverstand dat

Macbeth over machtswellust gaat, het gaat over moordlust. Macbeth houdt van de sensatie van het doden, het vrijkomen van de adrenaline, de erotiek van het moorden, de bijna goddelijke beschikking over leven en dood. Wanneer hij terugkeert naar de gewone samenleving, kan hij de zwarte begeerte niet loslaten. En dus doodt hij de koning. En Banquo. En... De eerste moorden van Macbeth zijn nog 'politiek' te noemen, daarna wordt het moorden steeds willekeuriger: ook vrouwen, ook kinderen.

Is Macbeth een psychopaat? Nee, hij is een mens die zijn eigen misdadige natuur volgt. In *Macbeth* voelen we hoe diep de moordlust genetisch in ons verankerd is. Het enige wat we kunnen doen, is dat genetische materiaal zo goed mogelijk controleren. Want als het aan de oppervlakte komt, weten we er geen raad mee.

Maar Macbeth is niet alleen maar een monster. Hij blijft nadenken, ook al baadt hij in het bloed. Macbeth ziet zijn daden als expressie van een grotere gedachte. Een zwarte gedachte, maar wel een gedachte. Macbeth is de mens die we zouden kunnen zijn als we de verkeerde knoppen indrukken. Wanneer we huiveren bij zijn misdaden, huiveren we om onszelf. Dader, slachtoffer, toeschouwer. Degene die toekijkt zou ook de dader kunnen zijn. Banquo vertegenwoordigt dat grensgebied. Hij heeft naast zijn vriend in de oorlog gevochten, hij kent de duistere krachten die

woeden in Macbeth. Zijn empathie maakt hem tenslotte zelf tot slachtoffer. Banquo's geest blijft in Macbeth verderspoken, hij is het litteken op Macbeths ziel dat nooit helemaal geneest. En de heksen? Ook zij zijn spiegels, zij weerkaatsen het gedrag van de mens en objectiveren het. De heksen zetten tot niets aan, stimuleren de mens enkel om zichzelf te leren kennen. Zij vormen de verbinding met de alomtegenwoordige natuur, met meer dan veertig dieren, stormen, zonsverduisteringen en de nacht die maar niet wil intreden. 'Is het al nacht?'

over macbeth

“ *Waarom overvalt mij dit gruwelijk visioen
dat mijn nekhaar overeind doet staan
dat mijn hart tegen mijn ribben slaat?
De gruwel die ik mij verbeeld –
mijn gedachten die aan moorden denken –
schokken mij als mens zodanig
dat ik gewurgd wordt in een waan,
een waan, een waan.’*

Macbeth

over macbeth (2)

Dé vraag van *Macbeth* is: waarom pleegt Lady Macbeth zelfmoord? Eerst fluistert zij Macbeth de moord op koning Duncan in, maar daarna deinst ze terug verteerd door schuldgevoelens. Hoe verklaar je deze omslag? En hoe verklaar je de aanvankelijke aarzeling van Macbeth? Onze hypothese is dat er tussen Macbeth en zijn vrouw een sadomasochistische verhouding bestaat. Macbeth doet alsóf hij bang is en aarzelt. Zijn twijfel is niet echt, hij heeft haar influistering niet nodig. Zij zet hem tot niets aan, omdat alles er al is. Wat overblijft, is een spel waarvan zij beiden genieten, aanvankelijk toch. Haar ophitsingen winden hem op. Voor Lady Macbeth is de inzet van het spel het veroveren van de macht. Zij wil dit uit liefde voor haar man, omdat ze ervan overtuigd is dat hij dit nodig heeft, dat hun relatie dit nodig heeft. Na de moord op koning Duncan is die macht bereikt, en hoeft het moorden voor haar niet meer. Maar voor Macbeth kan het spel niet lang genoeg duren. Het moorden heeft niets meer met macht maar alles met bloeddorst te maken. Dat is voor Lady Macbeth niet te verdragen. Het drijft haar weg van haar man, in de armen van haar eigen dood.

In het vierde bedrijf zit een merkwaardige scène, waarin Malcolm zijn vriend Macduff probeert te overtuigen dat hij nog slechter is dan Macbeth, maar vervolgens zegt dat het een grapje was. Grapje of niet, er blijft iets hangen, we voelen dat iets van de zwarte wensgedachten van Macbeth ook in Malcolm aanwezig is. En ook Macduff wordt een moordmachine, zodra zijn vrouw en kinderen door Macbeth zijn afgemaakt. Shakespeare is niet geïnteresseerd in één enkel mens. Hij wil ons dé mens tonen. Hij wil laten zien hoe diep het geweld in ons geworteld is. En ook dat, wanneer je de drang tot geweld volgt, je ook jezelf beschadigt. Geweld is bij Shakespeare altijd extreem, maar nooit blind. Geweld wordt gepleegd met open ogen. Er is een gedachte en een besluit. Ook Anders Breivik was niet blind.

Johan Simons en Koen Tachelet

scenografie jan versweyveld

Centraal op het toneel bevindt zich een vierkant vlak: de ruimte van Macbeth. Hier worden oude en nieuwe wreedheden getoond en (her)beleefd. Het is zowel een fysieke als een mentale ruimte, omdat de gebeurtenissen een circulaire structuur hebben. Misschien gebeuren ze echt, misschien zijn het herinneringen. Om die ruimte heen bevinden zich een aantal kringen. De eerste kring wordt gevormd door laboratoriumtafels rondom het speelvlak. Het is het domein van de heksen, van het observeren. Het maakt van *Macbeth* een *case study*. In een tweede kring staat een kleine tribune die de positie van de toeschouwer spiegelt. Het vormt het nulpunt van de reflectie, van waaruit de handeling vertrekt of tot stilstand komt. Een aantal deuren maken het mogelijk een spel te spelen van er zijn en er niet zijn, van verschijnen en verdwijnen. Acteurs kunnen er bliksemsnel van rol wisselen. Alleen Macbeth en zijn Lady zijn veroordeeld om de hele tijd aanwezig te zijn op het speelvlak, hun daden zichtbaar voor het oog van de wereld.

compositie warre simons

Het muzikale concept bestaat uit twee lagen. De eerste laag wordt gevormd door bewerkte dierengeluiden (i.s.m. Roald van Dillewijn). Shakespeare gebruikt opvallend veel dieren. Dieren van de nacht, van de dood. Deze geluiden zitten om de tekst heen, als achtergrond of als kort accent. Ze werken situationeel: gezoem van vliegen verbind je intuïtief met verrotting. De tweede laag is een vijfdelige liederencyclus voor countertenor en viool, typische klanken uit de tijd van Shakespeare. In tegenstelling tot de elektronica zijn de liederen live. Niet wild maar gestileerd, niet dynamisch maar statisch. *'Macbeth zit vol met dood en vernietiging. Ik wilde geen muziek schrijven die het daar nog eens over had, maar muziek maken die zelf al dood is. Muziek als stof, dode materie die zich in volledige overgave onderwerpt aan de wetten van de natuur.'*

macbeth

amsterdam stadsschouwburg (020 624 23 11) try-outs do 7 t/m za 9 jun, première zo 10 jun, wo 13 t/m za 16 jun, wo 15 t/m za 18 aug, ma 22 t/m wo 24 okt, do 22 t/m zo 25 nov | **moskou petro famenko theater** za 13, zo 14 okt | **arnhem stadsschouwburg** wo 28, do 29 nov | **gent schouwburg** za 1, zo 2 dec | **la comédie de reims** vr 7, za 8 dec | **rotterdamse schouwburg** di 11, wo 12 dec | **den haag koninklijke schouwburg** do 13, vr 14 dec | **breda chassé theater** di 18, wo 19 dec 12 | **theaters tilburg** wo 16, do 17 jan | **groningen stadsschouwburg** vr 18, za 19 jan | **maastricht theater aan het vrijthof** wo 23, do 24 jan | **eindhoven parktheater** vr 25, za 26 jan | **utrecht stadsschouwburg** di 5, wo 6 feb | **tiel agnietenhof** do 7, vr 8 feb 13

toneelgroep amsterdam

Toneelgroep Amsterdam is Nederlands grootste repertoiregezelschap en het huisgezelschap van de Stadsschouwburg Amsterdam. Met gemiddeld 350 voorstellingen en 20 producties per seizoen is TA een toonaangevend en innovatief gezelschap van internationale allure dat wordt geleid door Ivo van Hove. Kern is het ensemble van 21 acteurs. Bekende voorstellingen zijn Angels in America, Romeinse tragedies, Het temmen van de feeks, Opening Night en Kinderen van de zon. **TA-2** is het platform voor de ontwikkeling van (regie)talent. **TA-junior** verzorgt educatieprojecten en juniorvoorstellingen voor en door jongeren. **TA-extra** is de verzamelnaam voor alle randprogrammering. **TA-alliantie** werkt samen met mightysociety/Eric de Vroedt, Female Economy/Adelheid Roosen en STD/Thibaud Delpout.

ensemble

barry atsma	hugo koolschijn
kitty courbois	chris nietvelt
jacob derwig	celia nufaar
hélène devos	frieda pittoors
roeland fernhout	alwin pulinckx
fred goessens	halina reijn
janni goslinga	gijs scholten van aschat
marieke heebink	bart slegers
fedja van huêt	eelco smits
marwan chico kenzari	karina smulders
hans kesting	

12|13

het temmen van de feeks

van william shakespeare
regie ivo van hove
aug - sep 12, jan - feb 13

othello

van william shakespeare
regie ivo van hove
aug - sep 12

husbands

van john cassavetes
regie ivo van hove
coproductie prospero, théâtre national de bretagnes rennes
sep 12, apr 13

romeinse tragedies

van william shakespeare
regie ivo van hove
coproductie holland festival, de munt brussel, kaaithheater brussel, muziektheater transparant, bl!ndman
sep - nov 12, jun 13

kinderen van de zon

van maxim gorki
regie ivo van hove
productie toneelgroep amsterdam/ntgent
sep 12, feb - mrt 13

la voix humaine

van jean cocteau
regie ivo van hove
okt 12, apr 13

nora première

van henrik ibsen
regie thibaud delpout
nov 12 - feb 13

opening night

van john cassavetes
regie ivo van hove
productie toneelgroep amsterdam/ntgent
nov 12, mrt 13

na de repetitie / persona première

van ingmar bergman
regie ivo van hove
coproductie théâtre de la place (liège), théâtres de la ville de luxembourg, maison des arts de créteil dec 12 - jun 13

de russen!

van tom lanoye naar tsjechov
regie ivo van hove
coproductie holland festival, international theatre festival dialog-wroclaw
jan 13

in ongenade

van j.m. coetzee
regie luk perceval
feb, apr 13

angels in america

van tony kushner
regie ivo van hove
feb - mrt 13

al mijn zonen

van arthur miller
regie thibaud delpout
coproductie toneelschuur producties
mrt - mei 13

de meeuw première

van anton tsjechov
regie thomas ostermeier
jun 13

ta-alliantie

hetty & george

idee george groot, adelheid roosen
regie titus muizelaar
productie female economy
okt - dec 12

mightysociety10 + mightyfinalremix

concept/tekst/regie eric de vroedt
productie mightysociety
nov 12 - jan 13

stad der blinden

van josé saramago
regie thibaud delpout
productie std
mei - jun 13

ta-junior & amateurs!

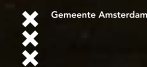
zijn of niet

idee maartje ghijsen, victor mentink, adelheid roosen
dec 12, feb - mrt 13

kinderen van de zon junior

naar kinderen van de zon
mrt 13

subsiidiënten

ONDER
ROOS
TUUR
NIE
SCHAP

sponsor

Founding partner

macbeth

macbeth

fedja van huêt

lady macbeth

chris nietvelt

banquo

hans kesting

macduff

fred goessens

malcolm

roeland fernhout

en

koning duncan

drie heksen

moordenaar

lady macduff

zoon

ross

dokter

toneelgroepamsterdam